

IRINYI JÁNOS KÖZÉPISKOLAI KÉMIA VERSENY I. FORDULÓ

2002. február 6. 14⁰⁰ – 16⁰⁰

Javítási útmutató

I.a, I.b és III. kategória

1. a. NaOH, NaCl, CaCO₃
b. CaCO₃
c. SO₂, NO₂, HCl
d. O₂
e. HCl, S₈

Minden helyes válasz 1 pont, rossz válasz esetén 1 pontot le kell vonni. A feladat 0-10 pontig értékelhető.

10 pont

2. Helyes válasz: c 2 pont
Helyesen felrajzolt képletek 1-1 pont 5 pont
Helyes kötésszögek (90°, 107°, 109,5°, 120°, 180°) 1-1 pont 5 pont
A 107° helyett elfogadható a kisebb, mint 109,5° válasz is.
Ha a tanuló nem a c választ jelölte meg, ne adjunk pontot.

12 pont

3. Helyes válasz: d 2 pont
az 1. sz. állítás indoklása:
az oxigénatom mérete kisebb, mint a nitrogénatomé 1 pont
az oxigénatom nagyobb erővel vonzza az elektronokat 1 pont
több energia szabadul fel, ha egy elektron végtelen távolról a 2p pályára épül be 1 pont

a 4. sz. állítás indoklása
adott elektronhéjon az elektronok száma $2n^2$

K héj	2e ⁻		
L héj	8e ⁻		
<u>M héj</u>	<u>18e⁻</u>	N héj	32e ⁻

Összesen: 28e⁻ < 32e⁻ 2 pont

Minden más helyes indoklás elfogadható.
Csak a helyes választás (d) esetén adjunk pontot!

7 pont

4. Helyes válasz: d 2 pont
a. SO₂ 1 pont
b. SiO₂ 1 pont
c. NaCl_(sz) 1 pont
e. Mg⁺ 1 pont
6 pont

5. a. O₂
 b. H₂
 c. F₂
 d. He, N₂, O₂

Azonos anyagmennyiségek, V,T állandó, a gáz nyomása egyenesen arányos az anyagmennyiségekkel.

e.
$$V(\text{He}) = \frac{24,5}{4} \text{ dm}^3 = 6,125 \text{ dm}^3$$

$$V(\text{H}_2) = \frac{24,5}{2} \text{ dm}^3 = 12,25 \text{ dm}^3$$

$$V(\text{N}_2) = \frac{24,5}{4} \text{ dm}^3 = 6,125 \text{ dm}^3$$

$$V(\text{O}_2) = \frac{24,5}{4} \text{ dm}^3 = 6,125 \text{ dm}^3$$

$$V(\text{Cl}_2) = \frac{24,5}{71} \text{ dm}^3 = 0,345 \text{ dm}^3$$

$$V(\text{F}_2) = \frac{24,5}{76} \text{ dm}^3 = 0,322 \text{ dm}^3$$

a, b, c, d, helyes válaszonként 1 pont

indoklás

A térfogatok helyes felírása 0,5-0,5 pont

6 pont

1 pont

3 pont

10 pont

6. Kiindulási kénsavoldat tömege: $100 \cdot 1,84 = 184,00 \text{ g}$

A H₂SO₄ tömege: $184 \cdot 0,98 = 180,32 \text{ g}$ 2 pont

A felhígult kénsavoldat $180,32 \text{ g H}_2\text{SO}_4\text{-t tartalmaz.}$

Ez az oldat tömegének 80%-a. $m_{\text{oldat}} = 225,40 \text{ g}$ 2 pont

$$V_{\text{oldat}} = \frac{225,4}{1,73} = 130,29 \text{ cm}^3$$

2 pont

a, $\Delta m_{\text{oldat}} = 225,4 - 184 = 41,40 \text{ g}$ 1 pont

b, $\Delta V_{\text{oldat}} = 130,29 - 100 = 30,29 \text{ cm}^3$ 1 pont

8 pont

7. 100 g 80°C-on telített oldat összetétele: $x \text{ g só és } (100-x) \text{ g víz}$

100 g víz old $72,6 \text{ g sót}$

$\frac{(100-x) \cdot x}{\quad}$

$x = 42,06 \text{ g só és } 57,94 \text{ g víz}$ 4 pont

10 g MnSO₄ · 4H₂O összetétele:

223 g MnSO₄ · 4H₂O $151 \text{ g MnSO}_4\text{-t tartalmaz}$

$\frac{10 \text{ g}}{\quad} \quad \quad \quad \frac{y}{\quad}$

$y = 6,77 \text{ g MnSO}_4 \text{ és } 3,23 \text{ g víz}$ 4 pont

Telített oldat összetétele 50°C

$$42,06 - 6,77 = 35,29 \text{ g MnSO}_4$$

$$57,94 - 3,23 = 54,71 \text{ g H}_2\text{O}$$

Oldhatósága:

$$54,71 \text{ g víz} \qquad 35,29 \text{ g MnSO}_4\text{-t old}$$

$$\frac{100 \text{ g víz}}{z}$$

$$z = 64,50 \text{ g MnSO}_4 \text{ oldódik } 100 \text{ g vízben.}$$

1 pont

1 pont

4 pont

14 pont

8. $\text{HNO}_3 + \text{NaOH} = \text{NaNO}_3 + \text{H}_2\text{O}$ 1 pont
 $\text{H}_2\text{SO}_4 + 2\text{NaOH} = \text{Na}_2\text{SO}_4 + 2\text{H}_2\text{O}$ 1 pont
- $c(\text{NaOH}) = \frac{12 \text{ mol}}{40 \text{ dm}^3} = 0,3 \frac{\text{mol}}{\text{dm}^3}$ 1 pont
- a kénsav anyagmennyisége: $n = 2,5 \cdot 10^{-4} \text{ mol}$ 1 pont
a kénsav közömbösít : $5 \cdot 10^{-4} \text{ mol NaOH-t}$ 2 pont
az összes NaOH anyagmennyisége: $0,3 \cdot 5 \cdot 10^{-3} \text{ mol} = 15 \cdot 10^{-4} \text{ mol}$ 1 pont
a salétromsav közömbösítésére: $15 \cdot 10^{-4} - 5 \cdot 10^{-4} = 10^{-3} \text{ mol NaOH}$
- $n(\text{HNO}_3) = 10^{-3} \text{ mol}$ 1 pont
- $c(\text{HNO}_3) = \frac{10^{-3} \text{ mol}}{0,1 \text{ dm}^3} = 0,1 \text{ mol/dm}^3$ 1 pont
10 pont
9. $\text{C}_x \text{H}_y + \left(x + \frac{y}{4}\right) \text{O}_2 = x \text{CO}_2 + \frac{y}{2} \text{H}_2\text{O}$ 2 pont
- 35 térf.% 20 térf.% + 45 térf.% oxigén 2 pont
- a térfogatarány megegyezik az anyagmennyiségek arányával.
- $x \text{CO}_2 : \frac{y}{2} \text{H}_2\text{O} : z \text{O}_2 = 35 : 20 : 45 = 7 : 4 : 9$
- $x = 7 \quad y = 8 \quad z = 9$ 4 pont
 $\text{C}_7\text{H}_8 + 9 \text{O}_2 = 7 \text{CO}_2 + 4 \text{H}_2\text{O}$ 2 pont
Az oxigénfelesleg 9 mol (100 %-os). 2 pont
12 pont
10. $\text{Na}_2\text{CO}_3 + \text{H}_2\text{SO}_4 = \text{Na}_2\text{SO}_4 + \text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O}$ 1 pont
A moláris tömegek helyes kiszámítása 1 pont
A kiindulási nátrium-karbonát-oldat x tömegszázalékos, amelyből 318 g oldat
- 318x
100 g Na_2CO_3 -ot tartalmaz.
- 3,18x
Ez megfelel $\frac{3,18x}{106} = 0,03x \text{ mol Na}_2\text{CO}_3$ -nak. 2 pont
0,03x mol Na_2CO_3 -ot 0,03x mol H_2SO_4 semlegesít,
ez $98 \cdot 0,03x = 2,94x \text{ g H}_2\text{SO}_4$ -t jelent. 1 pont
- 2,94x
2,94x g kénsavat $\frac{2,94x}{49} = 0,06x \text{ mol}$ kénsavoldat tartalmaz. 1 pont
0,03x mol Na_2CO_3 -ból 0,03x mol CO_2 keletkezik, és távozik az oldatból.
Ennek tömege $0,03x \cdot 44 \text{ g} = 1,32x \text{ g}$. 1 pont
Az oldat tömege: $318 \text{ g} + 6x \text{ g} - 1,32x \text{ g} = (318 + 4,68x) \text{ g}$ 1 pont
A reakcióban 0,03x mol nátrium-szulfát keletkezik,
ennek tömege $0,03x \cdot 142 \text{ g} = 4,26x \text{ g}$. 1 pont
- 100 g oldatban 14 g Na_2SO_4
 $(318 + 4,68x) \text{ g}$ oldatban 4,26x g Na_2SO_4
 $x = 12,35$
A kiindulási oldat 12,35 tömegszázalékos volt. 2 pont
11 pont

Maximálisan elérhető 100 pont